

Primum Preceptum

factorum qui vrecudiam postponentes virtutibus infudarunt. nam hab. xi. hinc moyses gradis factus negavit se esse filium filie pharaonis. voluit enim magis affligi cum populo dei quam temporalis peccati habere iocunditatem. Sana magis voluit mori turpiter quam punitatem inrimonialem perdere dan. xii. Itē act. v. Ibant apostoli gaudentes a conspectu consilii quoniam digni habiti sunt contumelia pro nomine ihesu pati. Tercio ponderandum est quod malum et stultum sit dimittere opera boni ex vrecundia. nam tales faciunt sicut viri qui propter lacrum canculi castrum non defendunt. Sic equus qui truncum vmbrosum formidaret. Et sicut videtes recti et sani irrationem et eorum curuorum. et leprosoz. et iudicia eoz falsa curare non debent. pro nihilo enim irrationes curare sunt talium. Quo contra leuit. xxvi. dicitur. Terrebit eos sonitus folii volantis. Quia vero valet ostendere erubescencia quam in futuro sustinebunt bona facere erubescences luc. ix. Qui me erubescit et meos sermonez. Quinto. sexto. et septimo. valet considerare tres radices vrecudie male et illas extirpare. Prima radix est amor placendi. Secunda. desines timere. si sperare de se. Idem nodum felix es si non turba deridet te.

Capitulum xxij.

math. v. Si estis cum maledixerint vobis homines. Secunda elongatio dei ab anima quod si pater esset multum diceret quis illud pro. Si ambulauero in medio vmbre mortis non timebo mala. quoniam tu mecum es domine. alias timeret. Figura huius est in petro qui christum sequens a longe ter negavit ex timore et vrecundia. Tertia causa est auaritia honore. transitio qui cum a falsis attribuitur facilius perditur. et apud neminem vliter honore habetur. Si inquit apostolus hominibus placere christi seruus non essem.

Capitulum xxij.

Quia igitur superbie vitium causat inobedientiam a precepto et transgressionem atque contemptum. Idcirco de amos septimo tria principaliter de huiusmodi pro nunc sunt videnda. Primo quibus ex a precepto sit obediendum. Secundo quid sit contemptus et quoniam mortale peccatum. Tercio de inobedientia quoniam sit mortale peccatum. Quartum ad id dubitatur an subditus teneatur prelati suis in omnibus obedire. h. th. 2. 2. q. cii. ar. v. Obediens mouetur ad imperium precipientis quadam necessitate iustitie. potest autem contingere ex duobus quod subditus non teneatur superiori suo in omnibus obedire. vno modo propter preceptum

maioris ut dicitur rō. xiiij. sup
illud qui potestati resistit dei or
dinaōem resistit. qui resistunt.
ipī sibi dānaōem acquirunt
vbi glō. aug⁹. Si qd iusserit
imperator nūquid fatiendū ē
si cōtra pconsulem iubeat. rur
sum si qd ipse pro cōsul iubeat
et aliud imperator. nūquid du
bitatur illo cōtempo isti ē ser
uiedū. ergo si aliud imperator.
aliud de⁹ iubeat. illo cōtempo.
obteprādum est deo. Ray. ad
dit. Si tam dubitat subditus
vtrū id quod p̄cipitur sit cōtra
deū vel nō debet obedire nisi es
set tale qd in quo nullo modo
esset excusabilis ignorātia. pu
ta contra articulū fidei. p̄cepta.
vel prohibicōes. vel gnale sta
tutū ecclesie. Alias bonū sine q̄
pōt esse sal⁹ debet dimittere in
terdū. p̄pter bonum obedientie
b. **A**lio modo dicit thō. nō te
netur inferior suo superior. obe
dire si ei aliqd p̄cipiat in quo
ei nō subditur. dicit enim Se
neca. iij. li. de beneficijs. Errat si
quis estiat seruitutē in totum
hōiem descendē pars eius me
lior excepta ē. corpora obnoxia
sunt et ascripta dñis. mēs qui
de est sui. iuis. et ideo in hīs que
pertinent ad interiorē motum
voluntatis homo non tenetur
hōmīi obedire sed in hīs que
exteri⁹ per corpus sunt agēda

In quib⁹ tñ scd⁹; ea que ad na
tura corpis pertinet hō hōi obe
dire nō tētur s̄ soli deo. qz oēs
hōies natura sūt pares. puta i
hīs q̄ p̄tinent ad corpis sustē
taōem; et plis generacōnez; vñ
nō tenētur nec sui dñis nec fi
lij parentib⁹ obedire de matri
monio cōtrahēdo vel virginita
te seruāda. aut aliquo alio hu
mōi. **S** in hīs q̄ pertinet ad
dispōsacōem vel dispōsicōem; actu
um et rerū hūanarū tenetur s̄b
ditus suo superiorē obedire s̄m
racōem superioritatis. Sic miles
duci exercitus in hīs q̄ p̄tinet
ad bellū. seru⁹ dño in hīs q̄ p̄
tinet ad hūilia opa exequenda.
fili⁹ p̄ri in hīs q̄ p̄tinet ad di
sciplinā vite et curā domesticā.
et sic de alijs. **V**lricus in summa
addit layci nō tenētur p̄latis
ecclesiasticis obedire nisi in hīs
ad quoz obfuaōem se i baptis
mo obligauerūt sc̄; ut teneāt
vrā fidē cū opib⁹; q̄b⁹; abrenūti
auerūt dyabolo et omnib⁹; pō
pis eius. Clerici autē tenentur
eis obedire in hīs que p̄tinent
ad officiū clericale. **D**ubita
tur. ij. vtz religiosus teneatur
in omnibus p̄lato suo obedire
Rñho scdm thō. vbi supra. Et
petrū de thar. super. ij. dis. vlti
ma qz triplex est obedientia.
Prima sufficiens ad salutem seu
necessitatem qua scilic⁹; obedit

qs in hijs ad q obligatur. ob-
 ligatur aut religiosus et ad il-
 la solum obedire tenetur q pos-
 sunt ad regulare obseruacem
 pertinere ut sunt pmissa et illa
 sine quib? religionis pfectio
 no seruetur ut mutua obse-
 quia et officia et huiusmodi. Et
 in hijs prelato suo obedire e
 necessitatis. Secunda e obedi-
 tia perfecta que obedit in oib?
 licitis s? illa no e necessitatis ideo
 bern. li. de disp. et precep. dic.
 Subdit9 nec citr promissa e
 inhibed9 nec vltra promissum
 cogendus per legem obedire
 Tertia obediencia e indiscreta
 que in illicitis obedit. **D**u-
 bitatur. in. vtz religiosus te-
 neatur obedire prelato suo in
 hijs que sut otr regulam. **R.** s? in
 pe. de thar. in quodli. **E**oz q
 religioso a plato suo inuigun-
 tur tria sut genera. Queda sut
 s?m regulam. ut ea q in regulaco-
 tinetur et ea que ad illoz debi-
 tam obseruaciam expediunt vel
 requiruntur. In hijs no est du-
 bium qn abbati picipiendi tenea-
 tur moechus obedire nisi excu-
 setur raconabili impedimeto
 Alia sunt pter regulam; ut que
 nec ibi tinetur nec ad illa ex-
 pediunt vl ordinatur ut leuare
 festuca. Et de hijs est vtrior et
 comunior opimo q in leuiori-
 bus q sit regula tenetur obe-

dire. s? no in gnuoib? **Q**ue aut
 oino preter regulam sut in hijs
 no tenet obedire. qz no tene-
 tur nisi qntum se obligauit
 sua professioe perfecta tn obe-
 diencia etiam in hijs obedit. Alia
 sunt otra regulam; ut quoz op-
 posita ibi picipiuntur vel pro-
 hibentur. de hijs distinguendum
 est. qz quedam sut in quib? p-
 latus pot dispesare. quedam in
 quib? non pot eo q regula l-
 constituco prohibet. **A**ut ergo
 certu est religioso q prelatus
 in tali casu in quo picipit non
 pot dispesare. et tuc non debet
 obedire. **A**ut certu est q pot
 et tunc debet obedire. **A**ut du-
 bium est an possit et tuc racoe
 dubij dico simpliciter q tene-
 tur obedire. **I**xc de pe. **I**n du-
 bijs eni obediendo alteri pre-
 fertu superiori quis multiplici-
 ter excusatur. **P**rimo scd; ray.
 in suma **S**ubdit9 qui mouet
 bellu dno suo sibi mandante
Qn eni s?ditus probabilitate
 dubitat an dns habeat iustu
 bellum excusatur ibi s?ditus
 ppter bonum obediencie. licet
 forte peccet dns otra deum ma-
 la picipedo. vnde aug9. li. con-
 tra manichu **V**iz iustus si for-
 te s? rege sacrilego militet re-
 de pot illo iubete militare vel
 bellare si qd iubetur vel no ee
 cōtra preceptu dei certu est vl

utrum sit certum non est. ita ut
 fortasse reum faciat iniquitas
 imperadi. Innocentem autem mi-
 litem ostendat ordo viuendi. **S**
 intellige secundum wilhelmum. quando du-
 bitat miles an assint conditiones
 requisite ad bellum iustum. videlicet
 persona. res. causa. animus. et au-
 toritas. **I**tem secundum hostien-
 sem intellige probabiliter dubitante
 quando inquisitum quod tum potuit
 et periculosiores consuluit et semper
 dubius remansit. ne in conscientia
 sit affectatus ignorantie. unde
 in rebus dubiis homo pro illius
 natione sua laborare debet ut docet
 augustinus libro lxxxiii. questionum
Et habet de xxxviii. finali di-
 ctes. Non omnis ignorans immu-
 nis est a pena. ille enim ignorans
 potest excusari a pena qui quod
 disceret non inuenit. Illis autem ig-
 nosci hoc non poterit qui habentes
 a quo disceret operam non
 dederunt. **S**ecundo excusat du-
 bium aliqualem in reddendo debi-
 tum in matrimonio in casu quo
 mulier crederet primum virum
 defunctum et iam alium duxit. et nunc
 audit primum virum vivere. Nam
 ut thomas dicit. q. lxxi. super iii. di-
 xxxviii. **S**i post secundum con-
 tractum oritur aliqua dubitatio
 de vita prioris viri ex aliqua cau-
 sa que certitudinem facere pos-
 sit nec reddere debet nec exige-
 re debitum. **S**i autem causa il-

la faciat probabilem dubitationem
 debet reddere. sed non exigere
Si autem sit leuis suspitio potest
 utrumque licite facere. quia debet
 illam causam potius abicere quam
 hoc conscientiam forre. hoc thomas.
Tercio excusatur in dubio etiam
 ubi superioris non arceat manda-
 tum ut in scrupulosis et timoratis
 dictum est super primo precepto
 de regula tertia peccati mortalis.
Item in precepto de sacramento eu-
 caristie et de accedentibus cum remor-
 su peccati. **Q**uarto excusantur in
 dubiis obediendo religiosi eo
 modo quod dictum est nunc in dubio
Quinto excusat quis possessor ali-
 cuius rei quam credidit bonae fidei fu-
 isse suam eo quod habet continuationem pos-
 sessionis bonae fidei iusto titulo et
 re prescriptibile; ibi esse credidit
 et sic prescriptio habere locum
 credit licet iam incipiat ex aliquo
 motivo dubitare an res sit sua
 dicit enim hostien. quod talis adhuc
 dicitur habere bonam fidem et
 utetur fructibus et sic prescribit
 debet tamen ab alijs inquirere verita-
 tem ut sic ad eam perueniat et illa pro-
 bat per iura canonica et civilia. **I**dem
 dicit. bernardus in glossa. extra de rescrip-
 super. c. **Q**uoniam omne. **I**dem in glossa.
 ibidem. **D**ubitatur in quibus in
 dubiis quis sibi rectam conscientiam
 debeat forre. **S**ed secundum iohannem
 de tabaco li. de consolatione theo-
 logie. xiii. c. viii. in dubiis inquit

bonorum viroꝝ vita alijs viuē
 di debet esse regula. Est igitur
 respiciēdū ad facta bonorum
 viroꝝ ⁊ discretorum. Et si plu
 res tales vel ut in pluribus ca
 su tali eis occurrēt sic vel sic
 se habere inuenires aut estima
 cōne tua iudicares tūc a tu si
 milter agere nō formides hęc
 ille Ad idē Cancell. parisiē.
 ⁊ gersona tractatu de vita aie
 lectiōe sexta sic dices **B**enera
 le damus documentū. credere
 se; facilius sapiētum ⁊ bonoꝝ
 iudicō ⁊ vera eoz cōmunes se
 tentias nō leuiter sibi met for
 re scrupulos anxios ⁊ timidos
Fallos si nō iub; sapiens Fili
 ne imitais prudētie tue Et ruz
 fus. Noli trāsgredi terminos
 quos posuerūt p̄res tui hoc p̄
 cipue necariū ē apud religio
 sos respectu supioꝝ suoz hęc
 etiā apud ignaros d̄marū le
 gum hęc ille. Idē dicit de iunio
 rib; thologis respectu senten
 tie scioꝝ in quibus vita ⁊ do
 ctina in morib; suis concordat
Et causā affigē Quia virtus lo
 ge certis arte op̄ratur ⁊ iuue
 nes passioib; obtenebrāt. p̄
 satis concordat Jero. sup illō
 p̄. iij. dices Re imitais pru
 dētie tue. prudētie sue inqt̄ im
 mittur q̄ ea q̄ sibi agenda vel
 dicēda vidētur patrū decretis
 ⁊ p̄ponit. **¶** Quo ad. ij. p̄inci

pale de cōtemptu qd̄ sit ⁊ qn̄
 mōle pccm. **R.** Cancell. de vi
 ta aielectiōe. v. vbi sic dicit
Cōsului sumas d̄ni Anthio
 dorē vbi loq̄tur de cōtemptu
 ⁊ dicit q̄ cōtemptus est app̄cia
 ri rem min⁹ iusto. Alio mō est
 rem negligere ⁊ de ea nō cuā
 re ut dū pccās habet circūstā
 tias retrahētes sed eas nō cuāt
 aduertere. claudit q̄; oculum
 quodāmō ⁊ vult tergū ad
 eas. Tercō mō est irasci rei tā
 q̄ vili ⁊ eam asp̄nari. p̄mū est
 malū. secundū p̄ius. tertium
 p̄ssimū. dicam⁹ ergo q̄ in om̄i
 pccō etiā vniāli omittatur cō
 tēptus det. **¶** Primo mō vze vel
 interpretatiue **S**ecund⁹ cōtēp
 tus interuenire p̄t tā in mor
 li q̄m solo viali. **T**ert⁹ con
 tēptus circa deū precipientē
 ⁊ erga p̄latum suum inq̄ tum
 prelatus est. non vidz vnq̄
 fieri cū deliberacōe cōpleta abs
 q̄ pccō mōli. ⁊ hoc vcatur
 app̄rie cōtēptus **N**ihilominus
 aduertēdū est diligenter. q̄
 refert plurimū dicere aliquō
 fieri ex cōtēptu. ⁊ aliqd̄ esse cū
 cōtēptu. **S**icut refert aliqd̄ fi
 eri ignorāter. ⁊ aliqd̄ ex ig
 norātia. **D**icitur quippe fieri ex
 cōtēptu. qn̄ cōtēptus ē p̄n
 cipalis causa talis actiōis si c
 q̄ illo nō existēte nō fier; actō
 ita quis op̄atur ex ignorācia

quā illa nō existēte nullo mō fieret illud quod fit. proueit autē actus nōnunq̄ cū contemptu vere vel interpretatiōe non tñ ex contemptu. qz otemptus nō est in causa s; vel infirmitas. aut debilitas. aut ignorantia. aut affectio vicōsa. aut libidiosa dñatur. Sicut peccat aliq̄s qñqz ignorāter. ita tñ qz non min⁹ operaretur qd̄ opatur si illud cognosceret. p̄pterea palā est ignorātiā tūc non esse causam agētē s; circūstātem. Quēadmodū cōtingit in subditis qui dicūt se scādali sari de factis superiorum quos tñ ab actōib; malis non cōpescer; scādali cessacōe a platorum vita bona s; ita sibi blādūtur a sup̄ alios querunt excusacōes in peccatis.

h **¶** Ex hīs oib; nō videt̄ regula generalis posse sumi de distinctōe inter mortale et veniale penes hoc qd̄ est eē vel non eē ex otemptu. Quā si capiatur contemptus p̄mo mō nō ē necesse oēs actū factū ex contemptu eē mortale. dū sc; deus aut platus appetitur min⁹ iusto. solū veniale et ex otemptu tali mentitur aliq̄s. aut o cō se iocatur. vel lente resistit p̄mis motib;. Sicut ex secundo otemptu pōt euēire qz uis nō ita leuiter a frequēter demiqz act⁹ qui puenit delibēate deliberacōe cōpleta ex terco cō

temptu ut mihi videtur est sup̄ mortale. hoc enī fit qñ peccans attēdit ad precipiētem et ad p̄ceptum eius licitū siue deo sit siue prelatus et p̄t vilipēsiōe; et asp̄nacōe; p̄cipientis suiqz p̄cepti assurgit effrenate ad actū talem faciendū vel obmittēdum. alioquā non facturus. vel non obmissurus hoc p̄prie ē agere ex cōtemptu tanq̄ si dicat ut aliqui. Ego in despectū vestri et quia sic p̄cipitis agā oppositū. hęc cancel. parisiē. de gerlo. Ad idem est thō. ut sup̄ p̄cepto. i. de sup̄bia Satis etiā cōcordare videtur hūbert⁹ sup̄ li. ostitu cō nū ubi addit. qz maioritas et minoritas otemptus infurgit ex multis. Aliqñ ex magnitudine rei cōtepte. aliqñ ex numero cōtemptoz. aliqñ ex cōtemnentis magis debita subiectiōe. aliquādo ex act⁹ intensiōe. aliquādo ex frequēcia. aliquādo ex obstinacōe. aliquādo ex otemnentis modicitate. Est autē differentia inter negligentiam et cōtemptū scd; b̄tūm bern. qz negligentia est lāguor inercie. s; cōtempt⁹ est tumor sup̄bie. ¶ Quo ad .iij. p̄ncipale quale sit peccatū inobediētia. s̄ndet v̄lricus li. vi. tractatu. iij. Inobediētia exhibita plato nō ē s̄m se mortale peccatū nisi sit otra p̄ceptū ei⁹

Secundum Preceptum

Quia ipse platus ideo manda-
tum temperat. qz no vult seditu
p qlibet leui ca exponere discri-
mini moelis pccā. Dixim? aut
scdm se qz ex aio non obediens
simplici mandato pot hoc
fieri moze pccm sc; cu hoc fa-
cit et ali oceptu auctoritatis
plati qz itendit ei non obedire.
etia si pccper; id quod madat

Sequitur scudū pre-
ceptum Capitulu pmū

Preceptum scudū
est **N**o assumes no-
me dei tui iuanum
No enim habebit
de? innotem q assumptio nom
eius frustra. **C**irca qd pone-
tur quinq; capitula. **P**rimum
est de intellectu verborz hui? p-
cepti generalia de iuramento
licito. **A**lia vro erūt de modis
hoc preceptum trasgrediēdi
Quātum ad primū nōndū
scdm thō. 2. 2. q. Cxij. Et scdm
alexandz de halim suo. iij. dis.
xxxvii. qz non est intelligēdū
hoc pceptum solū de hoc noie
deus: qz illud nō sit iuanum
assumēdum. si est intelligēdū
de omni nomine p qd racōna-
li mēti de? innotescit. sicut sūt
illa nomina. creator. rēptoz.
gubnator mūdi. 7 similia. nō
eni differt p quodcūq; nomē

Capitulum Primum

dei periuriū cōmittatur. noibz
quippe dei debetur reuerentia
ex parte rei significate que est
vna non aut ex pte vocum ido
dicitur in singulari non assue-
nomen dei tui iuanum. **S**e-
cundo notandū qz ibi non p-
hibetur omnis assumptio diui-
ni nominis. qz illa pot multis
modis bñfici ut in oracōibz
dei laudibz. a benedictionibz
eccē ac exorizimis. a in sermo-
nibus. nec prohibetur hic ois
iuracō p nomē dei. qz illa pot
etiam multis modis benefiei
Sed hic pprie phibetur va-
na assumptio diuini nois que
fici pot vana sc; thō. vbi pri-
us dupliciter. **V**no mō scdm
sep am sc; qz non h; firmamē-
tum veritatis ut qn qd falsum
iurat que iuracō ē hic prohibi-
ta. 7 pncipaliter est periuriū
7 pccm mortale ut dicitur. **E**t
hoc vlt glo sc. i. exod. xx. sup
hoc pcepto. que dicit non as-
sumes sc; iuracō p nihilo. **S**e-
cunda est de utro. v. **N**on assu-
mes sc; iuracō p re que non ē
Secūdo dicitur assumptio di-
uini nois vana ex parte iuran-
tis. ut qn qd iurat vtz a tamē
ex leuitate a sine iudicō discre-
tōis. a tunc licet nō sit semp
pccm moze. ē tñ semp pccm.
7 disponit ad lapsum a peri-
uriū. **T**ercō nōndū qz dei nomē